

Назаренко О. В., к. пед. н.,

Київський національний університет технологій та дизайну

(Київ, Україна)

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Під індивідуалізацією навчання розуміють реалізацію принципу індивідуального підходу, як одного з найголовніших у дидактиці, який передбачає цілеспрямовану діяльність педагога з навчання й розвитку особистості кожного студента, його індивідуально-типологічних особливостей завдяки їх неперервному вивченню та побудові на його основі системи індивідуалізованих задач.

Освітній процес вищого навчального закладу має відповідати актуальним суспільним тенденціям, оскільки стрімкий розвиток технологій в сучасному світі потребує постійного освоєння нових знань та належно підготовлених фахівців. Забезпечення відповідності знань індивідуальним особливостям студентів (інтересам, здібностям, темпераменту, характеру, своєрідності сприймання, мислення, пам'яті) неможливе без особистісного підходу до навчального процесу, без застосування індивідуального набору методів навчання.

Сьогодні проблема індивідуалізації навчання для закладів вищої освіти потребує ґрунтовнішої розробки, зважаючи на необхідність впровадження в національну систему освіти світових стандартів, які базуються на індивідуалізованих стратегіях розвитку. Вирішення її на практиці в українських вишах ускладнюється через завантаженість викладача, велику кількість студентів у групах, а також через перехід на дистанційну форму навчання останнім часом. Тому педагогам не вистачає часу для вивчення особистості кожного студента з метою ефективнішого застосування методів навчання та виховання. Освітні заклади не завжди орієнтовані на пристосування до кожного окремого студента, так як на

перший план виходить забезпечення всіх однаковим стандартом освіченості та вихованості. Оригінальності підходу до вирішення задач не приділяється достатньо уваги, натомість оцінюється виконання загальних для всіх правил, вимагається дотримання встановленого для всіх порядку. Все це наразі надає проблемі особистісного підходу все більшої актуальності.

Окрім того, в системі освіти України впродовж тривалого часу недооцінювали принцип індивідуального підходу до навчання через домінування принципу колективізму, який і зараз продовжує відігравати помітну роль, уповільнюючи перехід до індивідуалізованого навчання.

Результати підготовки майбутніх фахівців будуть значно кращими, якщо врахувати здібності кожного та опиратись на них. Знання темпераменту та характеру особистості студента дасть змогу встановити позитивні стосунки з кожним, що теж сприятиме успішності. Знаючи мотивацію, враховуючи емоційний та психічний стан, можна краще зрозуміти студента й успішно вирішувати проблеми навчання. Раціональний підбір методів та засобів впливу, що базується на індивідуальних особливостях, збільшить пізнавальний інтерес студентів, їх активність, самостійність у пошуку рішень поставлених задач. Це дасть навички результативного вирішення завдань й у майбутній професійній діяльності.

Особливо актуальними для викладача сучасного вишу є вміння спонукати студентів до виконання навчальних задач без нав'язування, що передбачає створення умов для самовдосконалення та самовиховання. Для навчання сучасної молоді надзвичайно важливо замість правил чи інструкцій використовувати, наприклад, особистий приклад, а також актуальний досвід. Корисно скеровувати молодь на таку діяльність, яка залишатиме певну свободу дій, підвищить зацікавленість та активність у навчанні. Відтак знання, здобуті в процесі власних пошуків, матимуть

більшу цінність. Така продумана організація освітнього процесу дасть змогу індивідуальним здібностям проявитись в повній мірі.

Важливим кроком в індивідуальному підході до студентів є забезпечення їхнього гармонійного розвитку, необхідною складовою якого є розвиток творчого потенціалу. Це потрібно не лише для обдарованих особистостей й не лише для студентів творчих спеціальностей: кожен може проявити свою індивідуальність через мистецтво. Естетичні потреби, творчі прагнення, таланти є у кожній людини, і викладачі можуть посприяти їх розвитку. Такий підхід необхідний для того, щоб отримувати задоволення від навчальної, а згодом і професійної діяльності, яку не варто перетворювати на механічне виконання поставлених задач. В часи інтенсивного розвитку технологій та комп'ютеризації виробничих процесів творчий підхід до професійних обов'язків цінуватиметься все більше.

Реалізація особистісно орієнтованого навчання неможлива без поваги до кожного та розуміння їх почуттів та переживань. Емоційний стан студента є так само важливим, як і особливості його інтелекту чи здібності. Сором'язливість, неуважність можуть негативно вплинути на засвоєння матеріалу, а ігнорування цього педагогом призводить до низького оцінювання. Тому кожен студент в групі потребує тактовного ставлення, що забезпечить кращі навчальні результати.

Орієнтація навчального процесу закладу на так званого «середнього» студента не забезпечить ефективність навчання, оскільки максимальний розвиток здібностей, можливий лише при урахуванні індивідуальних особливостей. Тому варто однаково зосереджуватись як на відмінниках, так і на відстаючих, уникаючи застосування індивідуалізованих методів навчання лише до найбільш здібних, не приділяючи достатньо часу менш успішним студентам. Увагу можна виявляти, наприклад, через частіші звертання, розуміння, підбадьорювання. Підтримка викладача допоможе подолати страх перед невдачами, підвищить мотивацію до навчання.

Індивідуалізованого підходу потребує й процес оцінювання студентів, який має бути об'єктивним, справедливим та сполучатись з доброзичливим ставленням педагога. Так, говорячи про недоліки в діяльності студента, варто опиратися на позитивні сторони та зміцнювати успіхи, зберігаючи віру в свої сили та бажання вдосконалюватись.

Індивідуалізація змісту освіти в сучасних умовах має забезпечити розвиток самостійного, критичного мислення майбутніх фахівців. Викладач, враховуючи інтереси та потреби студентів, організовує навчальний процес так, щоб зацікавити, надає необхідну допомогу, зберігши при цьому максимум самостійності, а також забезпечує обмін думками та враженнями, вільне висловлення власної точки зору кожного. Оскільки, як вже зазначалось, впродовж десятиліть українська педагогічна наука була зосереджена на ідеї колективного виховання, недостатньо приділяючи увагу прояву індивідуальності, колективна свідомість досі створює перешкоди для втілення ідеї індивідуалізації навчання як у школах, так і у вишах. Це проявляється в недооцінці нестандартних рішень та важливості виховання самостійності й відповідальності. В результаті далеко не всім студентам вдається успішно організувати власну навчальну діяльність, вчитись мислити критично, ретельно аналізувати інформацію замість її копіювання чи відтворення. Про це свідчать останні результати дистанційного навчання, а також негативне ставлення багатьох студентів до такої навчальної форми.

Отже, принцип індивідуалізованого підходу в сучасних вишах важливо впроваджувати з урахуванням вищезазначених умов: ретельного вивчення здібностей, інтересів, розуміння прагнень, переконань та настроїв кожного індивідуума, продуманого підходу до методів та засобів навчання, а також забезпечення розвитку самостійного, творчого, критичного мислення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Годованюк Т. Л. Індивідуальне навчання у вищій школі: Монографія. – К.: НПУ імені Драгоманова, 2010. – 160 с.
2. Назаренко О. В. Реалізація принципу індивідуального підходу в сучасному навчально-виховному процесі // Український психолого-педагогічний збірник: науковий журнал / ГО «Львівська педагогічна спільнота». – Львів, 2021. – № 22(22). – С. 45–48.
3. Сергєєв С. М. Урахування індивідуальних особливостей студентів у навчанні та вихованні // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. – № 2 (46). – С. 388–396.
4. Тамаркіна О. Л. Індивідуальний підхід до навчання в сучасній вищій школі / О. Л. Тамаркіна // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Психологія і педагогіка : актуальні питання», (12-13 квітня 2019 р.). – Х. : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – С. 13–15.